

Uit het tweede „ingezonden stuk” van collega DIJKSTRA blijkt dat hij zeer verontwaardigd is over dit antwoord. Hij gaat zelfs zo ver te suggereren dat wij om hem te bestrijden een verbond met de drukfoutenduivel zouden hebben gesloten, Wij willen aannemen dat dit niet ernstig bedoeld is, en verzekeren dat het ons spijt dat er inderdaad een aantal fouten zijn ingeslopen.

Verder verwijt collega DIJKSTRA ons dat wij een alinea uit zijn stuk hebben weggelaten die de essentie van zijn betoog direct raakt. Wij zijn nu wel gedwongen die te plaatsen. Ze luidde als volgt: „Is nu dit getal van 80 groot genoeg om te wettigen dat bij 1.500.000 minus 80 mensen de schrik eringejaagd wordt tegen een gewoonte die het merendeel toch niet zal laten, zulks door middel van min of meer officiële artikelen? Het zou wel eens kunnen zijn dat de psychische schade (carcinofobie) door deze artikelen groter is dan het reële nut”. Wij hebben deze passage geschrapt omdat het evident is dat wat de schrijver hier bedoelt, niet van toepassing kan zijn op artikelen in een wetenschappelijk tijdschrift.

Het verdere betoog van collega DIJKSTRA beoogt voornamelijk te bewijzen dat wij in onze „redactionele kanttekening” te ver zijn gegaan. Het lust ons niet, kolommen te besteden aan uitvoerig beantwoorden van de vele hatelijkheden en uitgeplozen details; de belangrijke zaak waarom het gaat zou daardoor in het minst niet worden gediend. De onbevooroordeelde lezer van de redactionele kanttekening zal begrepen hebben dat daarin niet een onverantwoorde overtuiging werd verdedigd. Het was onze bedoeling de aandacht te vestigen op een zeer overwogen en overzichtelijk artikel betreffende een uitermate belangrijk onderzoek dat terecht over de gehele wereld belangstelling heeft getrokken.

Literatuur: DIJKSTRA, B. K. S. (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 133.
REDACTIE

KAN EEN TUBERCULINE-REACTIE SCHADELIJK VOOR DE GEZONDHEID ZIJN?

Het zij mij vergund naar aanleiding van het artikel van collega W. A. GRIEP een enkele opmerking te maken.

Alhoewel men zich in het algemeen wel zal kunnen verenigen met de conclusie van de schrijver in zake de relatieve onschadelijkheid van de cutane tuberculinerreacties zoals die tegenwoordig op grote schaal worden toegepast, is het wellicht toch nuttig op de volgende ervaring te wijzen:

Bij een 37-jarige man, bij wie reeds herhaaldelijk en ook lange tijd voordien, de reactie van Pirquet positief placht uit te vallen, moest, in verband met een keuring, deze reactie nogmaals worden uitgevoerd. Dit had ditmaal tot gevolg dat zich bij hem na ongeveer twee weken een floride psoriasis guttata ontwikkelde, uitgaande van de plaatsen waar de tuberculine was aangebracht, en zich geleidelijk over armen, benen en romp uitbreidend, vermoedelijk als gevolg van een prikkelwerking (effect van Köbner). Deze man had voordien niet aan psoriasis geleden, doch zeer waarschijnlijk bestond er bij hem wel een latente aanleg, aangezien een tien jaar oudere halfbroer reeds jaren aan deze kwaal leed. Na ruim twee maanden behandeling verdween de aandoening en ze is tot op heden (na ongeveer een jaar) niet teruggekeerd. In dit verband moge ik nog verwijzen naar de „Berichten Buitenland” in dit *Tijdschrift*, waar eveneens van een door een tuberculinerreactie manifest geworden psoriasis sprake is, in dit geval met juridische verwickelingen.

Zou het, mede gezien het bovenstaande, in gevallen van manifeste of latente psoriasis aanbeveling verdienen

een — wellicht nutteloze — herhaling van de tuberculine-huidreactie achterwege te laten bij personen van wie het bekend is, dat zij reeds vroeger elders positief plachten te reageren? Zouden dan hierdoor in bepaalde gevallen wettelijke voorschriften bij keuringen in het gedrang kunnen komen?

Literatuur: GRIEP, W. A. (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 124.
Buitenland (1955) *Ned. T. Geneesk.* **99**, 3942.

Franeker, januari 1957

M. L. FULDAUER

Ik ben collega FULDAUER dankbaar voor zijn mededeling. Slechts indien al zulke mogelijke gevolgen van tuberculineproeven worden medegedeeld, kan men zich een indruk vormen over de frequentie ervan. Wij hebben bij de honderdduizenden reacties van Mantoux, die wij de laatste jaren hebben verricht, nimmer psoriasis zien ontstaan om en bij de plaats van injectie, maar het blijft natuurlijk steeds mogelijk dat het wel voorgekomen is, doch dat men geen verband heeft gelegd.

Rijswijk Z.H., 25 januari 1957

W. A. GRIEP

TONSILLOTOMIE EN POLIOMYELITIS

Zonder hierbij in te gaan op de feitelijke inhoud en de conclusie van collega LEMAIN zou ik willen waarschuwen tegen het m.i. onjuiste gebruik van het woord tonsillotomie. De schrijver stelt: „tonsillotomie is mijn benaming voor het „schluderen” ter onderscheiding van tonsillectomie, het pellen van de tonsillen”.

Het is algemeen bekend, dat bij de lege artis uitgevoerde methode van Sluder (niet schluder) de tonsillen even grondig worden verwijderd als bij de zg. chirurgische methode. Beide methoden worden dan ook terecht beschouwd als verschillende manieren om een tonsillectomie uit te voeren.

Onder tonsillotomie verstaat men een — thans niet meer beoefende — methode, waarbij hypertrofische tonsillen worden verkleind (niet verwijderd).

Het op eigen gelegenheid invoeren van een gewijzigde nomenclatuur geeft aanleiding tot spraakverwarring en is derhalve af te keuren.

Literatuur: LEMAIN, Tj. (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 133.
's-Gravenhage, 14 januari 1957

J. KUILMAN

BERICHTEN

BUITENLAND

AFRIKA. — SYMPOSIA OVER KANKER. In augustus heeft men te Kampala (Oeganda) in de Geneeskundige School een symposium over primaire leverkanker gehouden, een ziekte, die in Afrika zeer frequent is, vooral in Frans-West-Afrika en in Oost-Afrika: Lorenzo Marquez en Mozambique. De ziekte komt hoofdzakelijk bij mannen voor, op de leeftijd tussen 20 en 40. In september volgde een symposium over kanker in de Belgische Kongo, te Leopoldville. Tot de vaak voorkomende vormen in Afrika behoren kanker van speekselklier, lever en huid (in het bijzonder de huid van de benen met betrekking tot tropische zweren), multipel hemorragisch hemangioom van Kaposi en tumoren van reticulercellen. Kanker in de tropen is een aantrekkelijk onderwerp voor de vergelijkende geografische geneeskunde (*J. Amer. med. Ass.*, 15 dec. 1956, bl. 1488).

AUSTRALIË. — WERELDDEEL ZONDER HONDSOLHEID. Onlangs schreef iemand in een rapport over zoönoses wat al te haastig: „No part of the world is free of rabies”. Hij krijgt in *Science* (1956, bl. 1156) een lesje: Hawaii, Fiji,